Minister Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.3.40.2025
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pani
Małgorzata Kidawa- Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałkini,

w odpowiedzi na oświadczenie Pana Senatora Aleksandra Szweda, złożone na 42 posiedzeniu Senatu 25 września 2025 r., w sprawie wprowadzenia dodatków emerytalnych dla matek, które pracowały i wychowywały czworo lub więcej dzieci, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Świadczenie przewidziane w ustawie z dnia 31 stycznia 2019 roku o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1051) nie jest emeryturą ani dodatkiem do emerytury, tylko świadczeniem nieskładkowym, finansowanym z budżetu państwa. W przeciwieństwie do emerytury będącej świadczeniem z ubezpieczenia społecznego, ma ono de facto charakter świadczenia z pomocy społecznej. Przy ustalaniu uprawnień do jego otrzymywania uwzględnia się wszystkie dochody osoby zainteresowanej jego pobieraniem, a jednym z podstawowych kryteriów ubiegania się o świadczenie jest brak niezbędnych środków utrzymania.

Osoba, która nie ma prawa do żadnego innego świadczenia może uzyskać świadczenie uzupełniające w wysokości nieprzekraczającej kwoty najniższej emerytury (której kwota wynosi od marca 2025 r. 1 878,91 zł). Z kolei osoba pobierająca świadczenie niższe od minimalnej emerytury może liczyć na jego uzupełnienie do tej wysokości. Obowiązujące warunki uprawniające do otrzymywania rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego powodują - w przypadku kobiet pobierających świadczenie emerytalne w kwocie niższej od najniższej gwarantowanej emerytury w konsekwencji posiadania niepełnego stażu ubezpieczeniowego (wynoszącego 20 lat składkowych i nieskładkowych) - uzupełnienie otrzymywanego przez nie świadczenia do kwoty najniższej emerytury.

Stale prowadzone są prace nad tworzeniem najlepszych rozwiązań i modyfikacji systemu emerytalnego, w szczególności w zakresie gwarantującym niedyskryminowanie rodziców obniżonym wymiarem świadczeń emerytalnych. Efektem tych działań jest m.in. nowelizacja przepisów dotyczących opieki nad dzieckiem dla pracowników przebywających na urlopie wychowawczym. Do 31 grudnia 1998 r. nie było obowiązku odprowadzania za te okresy składek - wliczano je do emerytury jako okresy nieskładkowe, co znacznie obniżało wysokość świadczenia. Od 1 stycznia 1999 r. za okres sprawowania opieki nad dzieckiem na urlopie wychowawczym pracownicy mają opłacane składki z budżetu państwa. Wprowadzona w maju 2015 r. nowelizacja ustawy emerytalnej dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r. pozwala ponadto uwzględnić czas sprawowania opieki nad dzieckiem w trakcie urlopu wychowawczego oraz urlopu bezpłatnego (w systemie zabezpieczenia społecznego) w emeryturze (w kapitale początkowym) jako okres składkowy niezależnie od tego, kiedy kobieta z niego korzystała. W praktyce oznacza to, że również kobiety, które wychowywały dzieci w latach 80-tych mają szansę na przeliczenie, a zarazem podwyższenie emerytury.

tel. 222-500-108
info@mrpips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina

ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

W obecnym stanie prawnym istnieją zatem regulacje mające rekompensować konieczność przerwania pracy z powodu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, choć nie przewidują one dodatkowego zwiększenia emerytury z tytułu urodzenia dzieci. Świadczenia emerytalno-rentowe mają bowiem charakter praw podmiotowych, nabytych przez ubezpieczonego w związku z opłacaniem składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

W obowiązującym od 1 stycznia 1999 r. nowym systemie emerytalnym, określonym przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1631, z późn. zm.), źródłem finansowania świadczeń emerytalno-rentowych jest fundusz tworzony ze składek pracowników i pracodawców. Z systemu usunięto większość elementów nieubezpieczeniowych i socjalnych, tak aby powiązać wysokość przyszłego świadczenia z sumą składek odprowadzanych od przychodów ubezpieczonego w całym okresie jego aktywności zawodowej. Obecny system ubezpieczeń społecznych w niewielkim zakresie umożliwia zwiększanie lub uzupełnianie świadczeń dodatkami niemającymi związku z aktywnością zawodową lub ekonomiczną. Dodatek do świadczeń emerytalnych, który uzależniony byłby od liczby wychowanych dzieci, stanowiłby zaprzeczenie założeń powszechnego systemu emerytalnego.

Obecnie na gruncie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) wypłacane są jedynie dwa rodzaje dodatków – dodatek pielęgnacyjny oraz dodatek dla sierot zupełnych. Obydwa są świadczeniami o charakterze ubezpieczeniowym, związanymi z ryzykami ubezpieczeniowymi w postaci niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji oraz utraty żywiciela. Ich wypłata ma miejsce w sytuacji spełnienia się wskazanych ryzyk i wiąże się z obowiązkiem opłacania składki ubezpieczeniowej. Funkcjonujące dodatki do świadczeń emerytalno-rentowych są zatem powiązane z innymi świadczeniami, odrębnym ryzykiem i odrębnymi warunkami nabycia prawa do świadczenia.

W dyskusji o koncepcji wprowadzenia dodatków emerytalnych dla matek pracujących i wychowujących czworo lub więcej dzieci nie można pominąć wyników badań[1] oraz oceny skutków takich zmian. W analizowanej publikacji w jednym z badań zapytano, czy emerytura kobiet i mężczyzn powinna być zwiększana wraz z liczbą wychowywanych dzieci (nie wskazano liczby granicznej dzieci). Większość badanych - 46% - jest przeciwna takiej koncepcji. Wyniki tych badań skłaniają do wniosku, że przy wprowadzaniu podobnych rozwiązań należy zachować ostrożność. Jednocześnie w pytaniu o akceptację prawa do emerytury minimalnej dla kobiet i mężczyzn, którzy wychowali co najmniej czworo dzieci, 57% badanych poparło to rozwiązanie. Oznacza to, że w ocenie badanych rodzicielskie świadczenie uzupełniające jest mechanizmem, który zapewnia odpowiednie zabezpieczenie i rekompensatę ograniczeń aktywności zawodowych związanych z wychowaniem czwórki lub większej liczby dzieci.

Odnośnie do kwestii tzw. renty wdowiej, a więc przepisów ustawy z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1243) wprowadzających nową regułę zbiegu prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku z prawem do własnego świadczenia o charakterze emerytalno-rentowym, pragnę zauważyć, że uprawnienie do nowej reguły zbiegu

[1] Przyszłość systemu emerytalnego i sprawiedliwe rozwiązania. Raport z badań, IBRIS na zamówienie Centrum im. Ignacego Daszyńskiego, Warszawa 2022, [w:], Co to jest sprawiedliwa emerytura? Raport z badań, S. Gajewski, K. Duda, B. Machalica, Warszawa 2022, s. 28-29.

skierowano do osób, które prawo do renty rodzinnej po zmarłym małżonku nabyły w końcowym okresie swojej aktywności zawodowej lub po jej ustaniu, a zatem praktycznie utraciły możliwość poprawienia swojej sytuacji majątkowej. Uzależnienie wypłaty świadczeń w zbiegu od osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego i pozostawania we wspólności małżeńskiej do dnia śmierci małżonka, a także nabycia prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku nie wcześniej niż 5 lat przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, jak również wprowadzenie ograniczenia stanowiącego, że wypłata świadczenia w zbiegu nie może trwać dłużej niż do dnia poprzedzającego dzień zawarcia nowego związku małżeńskiego, jest zgodne z uzasadnieniem zawartym w zgłoszonej w trakcie prac sejmowych poprawce.

Wprowadzenie wskazanych warunków było podyktowane koniecznością odpowiedzialnego wdrożenia do systemu emerytalno-rentowego nowego rozwiązania, które uwzględnia zarówno oczekiwania wnioskodawców projektu obywatelskiego, jak i możliwości Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i budżetu państwa, z którego FUS jest dotowany. Jednocześnie przypominam, że zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 26 lipca 2024 r. Rada Ministrów dokona w 2028 roku weryfikacji wskaźnika wysokości świadczeń w zbiegu celem oceny zasadności jego podwyższenia, uwzględniając na tle sytuacji społeczno-gospodarczej kraju położenie osób uprawnionych do wypłaty świadczeń w zbiegu. Będzie to również okazja do całościowego przeglądu przepisów dotyczących renty wdowiej - w tym określających krąg osób uprawnionych do skorzystania z tego rozwiązania.

Pragnę podkreślić, iż ze względu na fakt, że każda zmiana w systemie emerytalnym niesie ze sobą poważne konsekwencje finansowe i dotyczy wielu osób, wszelkie propozycje nowych rozwiązań dotyczących tego obszaru winny być skrupulatnie analizowane. W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie są obecnie prowadzone prace, których celem byłoby włączenie do systemu emerytalnego nowych dodatków. Nie oznacza to jednak, że nie zostaną one podjęte w przyszłości. Biorąc pod uwagę aktualną i prognozowaną sytuację FUS decyzja o ich rozpoczęciu wiązałaby się z koniecznością zwiększenia dotacji do funduszu z budżetu państwa. Kluczowe w tej sprawie pozostaje stanowisko Ministra Finansów i Gospodarki, zgodnie z którym aktualne rozwiązania odpowiadają możliwościom budżetu państwa.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/